

Το πρόγραμμα αξιοποίησης ηλιακής ενέργειας «Ηλιος» θα μπορούσε πραγματικά να συμβάλει στην εξυγίανση της ελληνικής οικονομίας. Η δημιουργία εσόδων του Δημοσίου, η ανάπτυξη του κλάδου των ΑΠΕ και οι νέες θέσεις εργασίας μέσω της καθετοποιημένης παραγωγής ρεύματος από ηλιακή ενέργεια είναι μια καλή προοπτική.

Η Ελλάδα είναι ιδιαίτερα πλούσια σε ήλιο και σε αέρα, γεωθερμική και θαλάσσια ενέργεια. Κι όμως, το μεγαλύτερο μέρος της ελληνικής παραχθείς ρεύματος παράγεται από τον εξαιρετικά επιβλαβή για το κλίμα και το περιβάλλον λιγνίτη στη στεριά και από εισαγόμενο πετρέλαιο στα ελληνικά νησιά. Παράγεται στα βρώμικα και θορυβώδη εργοστάσια των νησιών με πολύ μεγαλύτερο πραγματικό κόστος σε σχέση με την αιολική ενέργεια. Η εξόρυξη λιγνίτη στη Βόρεια Ελλάδα καταστρέφει το ένα χωριό μετά το άλλο και ο μολυσμένος αέρας της περιοχής των εργοστασίων επιβαρύνει την υγεία των κατοίκων και κατά συνέπεια τα «στεγνά» ελληνικά ασφαλιστικά ταμεία. Επιπροσθέτως, τα ελληνικά εργοστάσια εκπέμπουν πολύ υψηλά ποσοστά διοξειδίου του άνθρακα, την ίδια στιγμή που η Ελλάδα πλήττεται όλο και πιο έντονα από την αύξηση της θερμοκρασίας της γης, όπως δείχνουν οι καύσωνες και οι τραγωδίες των καταστροφικών πυρκαγιών τα τελευταία χρόνια.

Το γερμανικό παράδειγμα

Η εμπειρία της επιτυχίας των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στη Γερμανία μπορεί ίσως να δώσει κάποια παραδείγματα στην προσπάθεια της Ελλάδας. Στη Γερμανία μπόρεσε μέσα σε μία δεκαετία να αυξηθεί το ποσοστό των ανανεώσιμων πηγών στην παροχή ρεύματος από το 6% το 2000 σε πάνω από 20% σήμερα. Παράλληλα πολλαπλασιάστηκαν οι θέσεις εργασίας σε ολόκληρη την αγορά: από περίπου 30.000 στις 370.000. Η αγορά των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ήταν μάλιστα η μοναδική η οποία κατά την οικονομική κρίση του 2008-2009 ακόμα ανθούσε, και ήταν ένα σημαντικό στήριγμα της γερμανικής οικονομίας απέναντι στη κρίση. Ενδιαφέρον είναι ότι πάνω από 80% των γερμανικών επενδύσεων προήλθαν από ιδιώτες επενδυτές, από κοινωνίες πολιτών, από δημοτικές επιχειρήσεις και προπαντός από θορακικούς νέους φορείς, οι οποίοι κατασκευάζουν πράσινους σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και καινούργια εργοστάσια. Οι «παραδοσιακές» επιχειρήσεις παραγωγής ενέργειας στη Γερμανία μόλις που συνέβαλαν. Περισσότερο πολέμησαν τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, παρά τις υποστήριξαν. Μόλις τώρα διαπιστώνουν—λόγω της εγκατάλειψης της πυρηνικής ενέργειας που υποστηρίζεται από τα κόμματα—ότι με τις παλιές δομές παραγωγής πρόκειται να αντιμετωπίσουν σοβαρά οικονομικά προβλήματα.

Τι μπορεί να μεταφερθεί στην Ελλάδα από αυτές τις εμπειρίες; Το πρώτο που προκύπτει είναι ότι χρειάζονται θορακικοί πολιτικοί, οι οποίοι δεν θα φροντίζουν αποκλειστικά τα ενδιαφέροντα της παλαιάς ενεργειακής οικονομίας του ελληνικού κρατικού μονοπωλίου, αλλά θα πετύχουν με τη βοήθεια λειτουργικών νόμων καλύτερης επενδυτικής όρους για τους καινούργιους φορείς της αγοράς των ανανεώσιμων πηγών ε-

Άρθρο των Hans Josef Fell, Βουλευτή των Πρασίνων στο Ομοσπονδιακό Κοινοβούλιο της Γερμανίας, και Σπύρου Κουβέλη, Βουλευτή Α΄ Αθήνας του ΠΑΣΟΚ, για το γερμανικό επενδυτικό πρόγραμμα στο χώρο των ΑΠΕ.

νέργειας. Είναι σημαντική η προνομιακή πρόσβαση στο δίκτυο, που θα καταστήσει δυνατή την εισαγωγή των ΑΠΕ και την υποκατάσταση της μη φιλικής προς το περιβάλλον και μη οικονομικά βιώσιμης παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Όλα τα είδη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας πρέπει, μαζί με σύγχρονα συστήματα αποθήκευσης, να λάβουν καλύτερους οικονομικούς και επενδυτικούς όρους. Ο περιορισμός στην ηλιακή μόνο ενέργεια θα ήταν ιδιαίτερα κοντόφθαλμος. Και βέβαια χρειάζεται εξειδικευμένη τιμή εισαγωγής (feed-in), η οποία θα καθιστά δυνατή την οικονομική βιωσιμότητα των επενδύσεων. Αυτή δεν θα πρέπει να εξετάσει μόνο τα μετεωρολογικά δεδομένα, όπως η υψηλή ηλιοφάνεια και η ένταση του ανέμου, αλλά θα πρέπει να συνυπολογίσει και τις οικονομικές ανισορροπίες, όπως για παράδειγμα τα υψηλά επιτόκια της Ελλάδας για την παροχή πίστωσης.

Αναγκαίες αλλαγές

Μια αλλαγή της ελληνικής πρακτικής αδειοδότησης είναι απαραίτητη. Όποιος περιμένει επτά χρόνια για μια άδεια εγκατάστασης και λειτουργίας δεν μπορεί να δημιουργήσει καμία καινούργια θέση εργασίας. Ο στόχος θα έπρεπε να είναι μια αδειοδότηση εντός τριών μηνών, της οποίας η χορήγηση πρέπει να είναι πλήρως δίκαιη και αμερόληπτη, με ίσες ευκαιρίες για όλους, και όχι καλύτερες ευκαιρίες γι' αυτού που έχουν προσβάσεις στη διοίκηση.

Για να διευκολυνθεί η οικονομία των μεσαίων επενδυτών στην πράσινη ενέργεια πρέπει να λυθούν τα χρηματοοικονομικά προβλήματα. Όσο δεν υλοποιούνται διαδικασίες πίστωσης για τα κράτη και τις τράπεζες, και η διαστημική κρίση

είναι τόσο μεγάλη που στην πράξη έχουν στερέψει τα δάνεια, πρέπει να τεθούν γρήγορα σε εφαρμογή άλλα αναπτυξιακά προγράμματα και να (ανα)διαμορφωθούν έτσι ώστε να μπορούν να διοχετευτούν οι πόροι. Γι' αυτό βρίσκονται στη διάθεση της Ελλάδας, προπάντων τα τελευταία χρόνια, ευρωπαϊκές διαρθρωτικές επιχορηγήσεις που ελάχιστα έχουν αξιοποιηθεί.

Ο εντοπισμός ειδικών ευκαιριών έχει μεγάλη σημασία. Για παράδειγμα, παγκοσμίως ακόμα δεν υπάρχει κανένας τεχνολογικός ηγέτης στη θαλάσσια ενέργεια. Η Ελλάδα θα μπορούσε να γίνει πρωτοπόρος στον τομέα αυτό, με μια στοχευμένη στήριξη, και είναι βέβαιο ότι μέσα στα επόμενα χρόνια θα υπάρξουν εκατοντάδες σχέδια για ενέργεια από κύματα και θαλάσσια ρεύματα. Αυτό θα μπορούσε να δημιουργήσει εργοστάσια με πολλές θέσεις εργασίας στην Ελλάδα, τα οποία αργότερα θα έχουν και εξαγωγίμη παραγωγή.

Γρήγορα αποτελέσματα

Στο επίκεντρο του σκεπτικού για το πρόγραμμα «Ηλιος» βρίσκεται η εξαγωγή ηλιακού ρεύματος στη Γερμανία. Είναι μια επιλογή που, εάν και εφόσον εκπληρωνόταν, μόνο ύστερα από αρκετά χρόνια θα οδηγούσε σε πραγματική οικονομική ενδυνάμωση την Ελλάδα. Η Ελλάδα όμως χρειάζεται γρήγορες οικονομικές επιτυχίες. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με το σχεδιασμό αποκεντρωμένης παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές. Κι αυτό γιατί τα εμπόδια για την εξαγωγή ηλιακής ενέργειας είναι πολύ μεγάλα και συνδεδεμένα με πολλά ερωτηματικά. Όλο το σκεπτικό του «Ηλιος» βασίζεται στο ότι η υψηλότερη ηλιακή ακτινοβολία της Ελλάδας θα μπορούσε να καταστήσει δυνατή μια παραγωγή ηλιακού ρεύ-

ματος χαμηλότερου κόστους σε σχέση με τη Γερμανία. Αυτό θα μπορούσε να είναι σωστό, αν συγκρίνει κανείς το κόστος παραγωγής ηλιακής ενέργειας κατά τόπους, αφήνει όμως απέξω τις μεγάλες διαφορές στα επιτόκια σε Γερμανία και Ελλάδα, που κάνουν τις επενδύσεις ακριβότερες. Αν πράγματι οδηγεί σε ένα πλεονέκτημα στον ανταγωνισμό είναι αμφίβολο. Πρέπει επίσης να συνυπολογίσει κανείς ότι σήμερα δεν υπάρχουν τα μεγάλα δίκτυα και οι απαραίτητες διασυνδέσεις και είναι άγνωστο τι τέλη διαμετακόμισης θα ζητήσουν οι ενδιάμεσες χώρες. Δεν θα ήταν έπιπληξη αν τελικά το ελληνικό ηλιακό ρεύμα έφτανε στη Γερμανία ακριβότερο από το ηλιακό ρεύμα που παράγει η ίδια η Γερμανία.

Το σημαντικότερο ίσως να ήταν μια νομοθετική βάση που θα άνοιγε την πόρτα στο ελληνικό ηλιακό ρεύμα προς τη Γερμανία. Για να γινόταν αυτό, θα έπρεπε να τεθεί σε συζήτηση μια τροποποίηση του γερμανικού νόμου περί ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (EEG). Όμως το γερμανικό Κοινοβούλιο και ο υπουργός Περιβάλλοντος δεν εμφανίζονται έτοιμοι γι' αυτό, γιατί υπάρχει ο φόβος ότι εκατοντάδες μεσαίες ηλιακές επιχειρήσεις και βιοτεχνίες στη Γερμανία θα είναι οι χαμένοι αν η τιμή για ηλιακή ενέργεια πληρώνεται σε φθηνότερο—αν τελικά είναι—ελληνικό ηλιακό ρεύμα και όχι πια σε γερμανικό. Δεν έχει πραγματικά κανένα νόημα να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας στην Ελλάδα και άνεργοι στη Γερμανία.

Επιπλέον, μέσω μιας τέτοιας τροποποίησης του γερμανικού νόμου περί ανανεώσιμων πηγών ενέργειας θα θίγονταν σημαντικές ευρωπαϊκές νομικές βάσεις. Σε περίπτωση που η Γερμανία αποφάσιζε να πληρώσει με το νόμο περί ανανεώσιμων πηγών ενέργειας μια τιμή εισαγωγής (feed-in) για την ελληνική ηλιακή ενέργεια, η θεμελιώδης αρχή της ελεύθερης αγοράς θα το επέτρεπε μόνο αν παράλληλα η Γερμανία παρείχε το ίδιο και στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Η μόνη λύση

Υπάρχει ένας μονός δρόμος, να μεταφερθεί ηλιακό ρεύμα από την Ελλάδα στη Γερμανία σε ιδιωτική βάση. Εδώ θα μπορούσε ασφαλώς να γίνει κάτι. Οι μεγάλες εταιρείες θα πρέπει να αποφασίσουν να στρέψουν το βλέμμα τους σε επενδύσεις στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας μετά την εγκατάλειψη της πυρηνικής ενέργειας. Γνωρίζουν τις ευρωπαϊκές συνθήκες και τις υποδομές μεταφοράς ρεύματος και συχνά είναι οι ίδιοι ιδιοκτήτες τους. Ίσως έτσι θα μπορούσε να υπάρξει μια υλοποίηση του προγράμματος «Ηλιος».

Συμπέρασμα: το ελληνικό πρόγραμμα «Ηλιος» μπορεί να συμβάλει πραγματικά στην εξυγίανση της ελληνικής οικονομίας μόνο αν οργανωθεί με κεντρικό στόχο την αποκεντρωμένη παραγωγή ηλεκτρισμού από όλες τις ανανεώσιμες πηγές της Ελλάδας, και όχι με αποκλειστικό στόχο την εξαγωγή της. Υπάρχουν σχεδόν απροσέλαστα εμπόδια απέναντι στην ιδέα του να μεταφερθεί ελληνική ηλιακή ενέργεια αποκλειστικά στη Γερμανία, ενώ, αντίθετα, η αξιοποίηση των ΑΠΕ με όρους διαφάνειας, γρήγορες διαδικασίες με διμερή συνεργασία σε ανάπτυξη νέων τεχνολογιών, όπως στη θαλάσσια, μπορεί να δημιουργήσει σοβαρές επενδύσεις, θέσεις εργασίας, και να δώσει μια πρωτοποριακή θέση στην Ελλάδα, με αληθινές προοπτικές μακροχρόνιας, βιώσιμης ανάπτυξης.